

по методу Van Demarka и Scherny в комнатной температуре. Применялись следующие модификации разрезателя „Illini“:

IY T — оригинальный разрезатель „Illini“,
 IY TK — разрезатель „Illini“ + 10 мг % каталаза,
 IY TV — разрезатель „Illini“ содержащий 10% тяжелой белковой фракции вместо полного желтка,
 IY TVK — IY TV + 10 мл % каталаза.

Средний показатель периода переживания 14 эякулятов сохраняемых в температуре 25° C в разрезателях IY T, Y TK, IY TV и IY TVK равнялся: $233 \pm 16,5$; $288 \pm 13,6$; $295 \pm 16,9$ и $325 \pm 20,5$ часов.

Авторы при первой пробе испытывали оплодотворительную способность семени IY T и IY TK, сравниваемого с контрольным семенем (разбавляемым лимонно-желточным разрезателем и сохраняемым в температуре 40° C); эти два видоизменения семени IY T были использованы для осеменения в течение 4 — 5 дней, а контрольное семя около 52 часов. Сравнением этих проб обнаружено нижеследующую процентность оплодотворений после 1-го осеменения:

IY T — 55,5% (1325 осемененных коров),
 IY TK — 59,8% (1691), контрольные — 57,6% (953), при чем разница между IY T и IY TVK была характерна при $P < 0,02$.

При второй пробе сравнивалась оплодотворительная способность семени IY TK и IY TVK при чем в первой модификации получали 68,1% оплодотворений (2421 осемененных коров), а во второй — 69,5% (2788 осеменении).

Авторы полагают, что повышение результатов осеменения во втором эксперименте получилось благодаря устранению племенных быков с пониженной оплодотворительной способностью.

Jaśkowski L., Biwejnis-Kłowska D., Korycki St. — **Studies on the preservation of bovine semen. VI. Attempts of improving the conditions of preservation at room temperature.**

The influence of catalase and the effect of replacing the whole egg-yolk with its heavy fraction (obtained by centrifuging the yolk-citrate suspension) in the IVT diluent on the livableness and fertilizing capacities of bull semen stored at room temperature were examined. In several experiments the following modifications of the IVT diluent were compared by the split sample technique:

IVT — the original IVT of VanDemark and Sherna,
 IVTK — IVT plus 10 mg% of catalase,
 IV — IVT in which the whole egg-yolk was replaced with its heavy fraction,
 IVTVK — IVTV plus 10 mg% of catalase.

The mean survival time of the semen (14 ejaculates) kept at 25° C in IVT, IVTK, IVTV and IVTVK was $233 \pm 16,5$, $288 \pm 13,6$, $295 \pm 16,9$ and $325 \pm 20,5$ hours respectively.

In the first field trial the fertilizing capacity of the IVT and IVTK semens was compared with the control (semen diluted in egg-yolk citrate, kept at 4° C.) both modifications of IVT being used for 4—5 days, the control for about 52 hours after the collection. The following fertility results after the first insemination were obtained: the IVT — semen — 55,5% (1325 cows inseminated), IVTK — 59,8% (1691 cows), control — 57,6% (953 cows) the difference between IVT and IVTK being significant at $P < 0,02$.

In the second field trial we compared the fertilizing capacity of the IVTK — and IVTVK semens; out of 2421 cows inseminated with IVTK semen 68.1 and of 2788 inseminated with IVTVK semen 69.5% became pregnant. The improvement of the fertility results in the second field trial may be attributed to the elimination of bulls of poor fertility.

HODOWLA I ZOOHIGIENA

Mgr inż. FRANCISZEK KŁOCEK
 Warszawa

Charakterystyka zmian w pogłowie zwierząt gospodarskich w Polsce w 1961 roku

W pierwszym roku nowej pięciolatki (1961—1965) uzyskaliśmy poważny wzrost produkcji rolnej, a w szczególności produkcji zwierzęcej. O korzystnych zmianach jakie zaszły w roku 1960/61 w produkcji zwierzęcej, świadczą z jednej strony wyniki spisu pogłowia zwierząt gospodarskich w czerwcu 1961 roku, z drugiej zaś wyniki skupu podstawowych produktów zwierzęcych.

Wysokie wskaźniki wzrostu produkcji osiągnięto zwłaszcza w podstawowych działach produkcji zwierzęcej, to jest w zakresie pogłowia trzody chlewnej i bydła. Stan pogłowia trzody w 1961 r. w porównaniu z rokiem poprzednim jest wyższy w całym rolnictwie o 6,6% tj. o 855 tys. sztuk. Największy przyrost trzody chlewnej wystąpił w państwowych gospodarstwach rolnych (o 26,0% tj. 129 tys. sztuk),

mniej niż w gospodarstwach indywidualnych (o 5,3%) oraz w spółdzielniach produkcyjnych (o 4,9%). W spółdzielniach produkcyjnych przyrost pogłowia trzody koncentruje się na hodowli zespołowej. Wzrost pogłowia zespołowego wynosi 15,6%, a pogłowie na działkach przyzagrodowych zaledwie 0,9%. Świadczy to o rosnącym zainteresowaniu spółdzielców rozwojem produkcji zespołowej.

Tendencje rozwojowe pogłowia trzody chlewnej w poszczególnych województwach korelują w zasadzie z kształtowaniem się zbiorów zbóż i ziemniaków w tych rejonach kraju. W województwach, w których zaistniała szczególnie trudna sytuacja paszowa nastąpił spadek pogłowia trzody lub minimalny tylko jego przyrost. W szczególności w województwie katowickim pogłowie trzody chlewnej zmniejsz-

szło się o 6,2%, w woj. kieleckim o 3%. Nieznaczne zmniejszenie pogłowia trzody wystąpiło w woj. łódzkim (o 0,2%).

W pięciu województwach przyrost pogłowia trzody chlewnej jest nieznaczny (rzeszowskie — 0,1%, krakowskie — 0,4% — lubelskie — 1,1%, opolskie — 1,6% oraz białostockie — 1,9%). Najwyższy wzrost pogłowia trzody osiągnęły województwa: koszalińskie, poznańskie, bydgoskie, olsztyńskie, zielonogórskie i szczecińskie (od 24,4% do 11,4%). Województwa te miały w roku ubiegłym pomyślne zbiory zarówno zbóż jak i ziemniaków bądź przynajmniej jednego z tych ziemiopłodów, co stwarzało im stosunkowo korzystną sytuację paszową.

Występujący — podobnie jak w roku poprzednim — wysoki udział sztuk młodych w pogłowie trzody chlewnej świadczy o tym, że w 1960/61 roku utrzymany został cykl produkcyjny, wytworzony w wyniku zasadniczych przesunień w strukturze stada w poprzednim roku gospodarczym. Taka zmiana cyklu produkcyjnego w ostatnich dwóch latach wiąże się niewątpliwie z występowaniem dużych trudności paszowych w okresie przednowkowym.

Za dalszy przejaw dostosowywania produkcji do możliwości paszowych można uważać sukcesywny spadek udziału macior w globalnym pogłowie trzody. Wydatne zwiększenie pogłowia trzody w dwu ostatnich latach przy równoczesnym ciągłym zmniejszaniu udziału macior w stadzie wskazuje na to, że rolnicy ze względów paszowych zacierają do znacznego przechodzenia na uzyskiwanie prosiąt w drodze jednorazowego zaproszenia loszek z przeznaczeniem ich następnie do tuczu.

Pogłowie bydła w 1961 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosło w całym rolnictwie o 5,3% to jest o 465 tys sztuk, przy czym wzrost ten następuje we wszystkich sektorach gospodarki rolnej. Najmniejsze wskaźniki przyrostu bydła wystąpiły w spółdzielniach produkcyjnych (1,8%), najwyższe zaś w gospodarstwach państwowych (16,6%).

Pogłowie krów utrzymało się w zasadzie na niezmiennym poziomie — wzrosło bowiem tylko o 0,5%. Wydajniejszy przyrost pogłowia krów wystąpił tylko w państwowych gospodarstwach rolnych (o 6,3%), natomiast w spółdzielniach zarejestrowano spadek stanu krów o 4%. Znacznie natomiast wzrosło pogłowie młodego bydła. Wzrost jałówek kształtował się w granicach od 10,8% do 15,5%. Wysokie przyrosty pogłowia byczków w państwowych gospodarstwach rolnych wskazują na to, że ustalone warunki skupu dla tych gospodarstw za kontraktowane buhaje są atrakcyjne.

Wskutek zmian w tendencjach wzrostowych pogłowia krów i młodzieży znacznej poprawie ulega struktura stada bydłowego w kierunku jego odmłodzenia. Udział krów zmniejszył się z 67,7% w roku 1960 do 64,6% w roku bie-

żącym. Jest to najniższy wskaźnik na przestrzeni ostatnich 13 lat. Pozwoliło to na uzyskanie w roku bieżącym najkorzystniejszej struktury stada.

Dodatnim zjawiskiem struktury jest niewątpliwie osiągnięcie wysokich wskaźników wzrostu pogłowia bydła na terenie Ziemi Zachodnich, a zwłaszcza w województwach posiadających niską obsadę pogłowia na 100 ha użytków rolnych — olsztyńskim, koszalińskim i szczecińskim. Województwa te posiadają jeszcze duże możliwości produkcyjne w postaci nie wykorzystanych rezerw paszowych. Najwyższe wskaźniki przyrostu pogłowia wystąpiły w woj. wrocławskim, szczecińskim, olsztyńskim, koszalińskim, zielonogórskim i opolskim; wahają się one w granicach od 13,4% do 7,9%. W województwie bydgoskim i poznańskim wzrost pogłowia bydła wyniósł kolejno 5,6% i 6,9%. W pozostałych województwach przyrosty wynoszą od 1,6% w województwie łódzkim, do 4,1% w województwie gdańskim. Tylko w województwie katowickim pogłowie bydła obniżyło się o 2,4%.

W roku bieżącym nastąpiło dalsze obniżenie się pogłowia owiec. Pogłowie owiec zmniejszyło się w całym rolnictwie o 4,2% to jest o ca 150 tys. sztuk, przy czym spadek wystąpił wyłącznie w gospodarstwach indywidualnych i spółdzielniach produkcyjnych, natomiast w gospodarstwach państwowych wystąpił wzrost pogłowia owiec o 9,1%. Utrzymanie się tendencji wzrostowych pogłowia owiec w gospodarstwach państwowych wiąże się z tym, że gospodarstwa te posiadają bardziej wyrównane i lepszej jakości pogłowie aniżeli gospodarstwa chłopskie. Fakt ten stwarza podstawę do osiągnięcia w gospodarstwach państwowych wyższej opłacalności chowu owiec.

Wzrost pogłowia owiec we wszystkich sektorach gospodarki rolnej wystąpił w woj. szczecińskim, poznańskim, kieleckim, koszalińskim, zielonogórskim, wrocławskim; wahał się on od 0,6% (woj. szczecińskie) do 3,7% (woj. wrocławskie).

Największe ograniczenie chowu owiec występuje na terenie tych województw, w którym dominuje chów owiec ras prymitywnych, mniejsze zaś w rejonach kraju, w którym przeważają rasy owiec bardziej uszlachetnione. Spadek pogłowia owiec wystąpił więc przede wszystkim w woj. lubelskim, białostockim, krakowskim i rzeszowskim, to jest w rejonach o przewadze ras prymitywnych jak np. wrzosówki, świniarki i cakli. Spadek pogłowia owiec w tych województwach wyniósł od 10,3% do 16,0%.

Ograniczenie pogłowia owiec ras prymitywnych i stopniowe przechodzenie na chów owiec ras bardziej uszlachetnionych jest objawem dodatnim. Pozytywnym zjawiskiem w chowie owiec jest fakt, że mimo ograniczenia pogłowia — produkcja i skup wełny stale wzrasta.

W skupie występuje też coraz szerszy udział welen szlachetniejszych. W tym dziale produkcji zwierzęcej obserwujemy więc stałą poprawę jakościową przy eliminowaniu pogłowia prymitywnego.

W 1961 r. — podobnie jak w roku poprzednim wystąpiło dalsze zmniejszenie pogłowia koni. Wskaźnik zmian w pogłowie koni w roku 1960/61 w poszczególnych sektorach gospodarki rolnej ilustruje poniższe zestawienie.

Zmiany pogłowia koni w 1961 r. w porównaniu z rokiem 1960

Wyszczególnienie	Rok 1960 = 100			
	Całe rolnictwo	Gosp. indywidual.	Spółdz. produkc.	Państwowe gosp. rolne
Konie ogółem	97,4	97,8	83,9	94,9
w tym:				
poniżej 1 roku	67,9	67,3	52,3	76,7
od 1 do 5 lat	100,2	100,5	79,7	98,1
3-letnie i starsze	99,8	100,2	87,4	96,6

Zmniejszenie pogłowia koni w całym rolnictwie wyniosło 2,6% to jest 72 tys. sztuk, przy czym ograniczenie pogłowia w sektorze uspołecznionym było znacznie większe niż w gospodarstwach indywidualnych. Ograniczenie chowu koni w ostatnich dwóch latach wiąże się z rozwojem mechanizacji i sukcesywnym zwiększaniem parku maszynowego w kółkach rolniczych. To zmniejszenie pogłowia koni pozwoli na uzyskanie w br. gospodarczym oszczędności w skarmianiu pasz przez konie w wysokości 70 tys. ton zbóż i ponad 100 tys. ton siana i przeznaczenia tej puli pasz na spasanie przez inne rodzaje zwierząt gospodarskich.

Obserwacje terenowe wskazują, że każdy traktor wprowadzony do rolnictwa eliminuje około 7 koni.

Do osiągnięcia tych pomyślnych wyników w produkcji zwierzęcej przyczyniło się — obok stworzenia opłacalnych warunków ekonomicznych przy równoczesnym uelastycznieniu zaopatrzenia wsi przez państwo w pasze treściwe — również pogłębienie prac hodowlanych w kierunku coraz większego oddziaływania hodowli zarodkowej na poprawę pogłowia masowego jak również szczególnie zwrócenie uwagi na intensyfikację produkcji, przez podnoszenie wydajności zwierząt i poprawienie efektywności spasanias pasz.

Dla rozwoju pogłowia zwierząt i podnoszenia poziomu hodowli i produkcji miała również istotne znaczenie praca państwowej służby weterynaryjnej, a także podjęcie przez służbę rolną i kółka rolnicze szerokiej pracy w zakresie instruktażu i organizacji produkcji (organizowanie akcji konserwacji i kiszenia pasz, popularyzacja upraw roślin pastewnych, a w

szczególności kukurydzy, roślin motylkowych, akcja zagospodarowania użytków zielonych, organizowanie zespołowego wypasu bydła i owiec).

Należy podkreślić, że stabilizacja tendencji rozwojowych pogłowia bydła ma podstawowe znaczenie dla zapewnienia warunków wzrostu innym działom produkcji zwierzęcej. Wzrost bowiem pogłowia bydła — to nie tylko sprawa zabezpieczenia rosnących potrzeb konsumpcyjnych na mleko i mięso wołowe — to również sprawa przyspieszenia intensyfikacji całego rolnictwa.

W ostatnim roku zanotowano wyższe tempo wzrostu produkcji zwierzęcej towarowej niż globalnej. Zjawisko to ilustruje następujące zestawienie.

Skup podstawowych produktów rolnych w całym rolnictwie

Wyszczególnienie	Jednostki	1959/60	1960/61	Wskaźnik 1959/60 = 100
Trzodachlewna	tys. ton	905,0	1115,7	123,3
Bydło	„	414,3	445,5	107,5
Jaja	mln szt.	2301,1	2958	128,5
Drób	tys. ton	27,1	31,2	115,1
Mleko	mln ltr	3691	3744	101,4

W roku 1960/61 rolnictwo dostarczyło więc w dziale produkcji zwierzęcej do skupu państwowego więcej niż w roku poprzednim o 210 tys. ton tj. o 25,3% żywca wieprzowego, o 31,2 tys. ton tj. o 7,5% bydła rzeźnego, o ca 660 mln jaj (o 28,5%), o 4,1 tys ton drobiu (o 15,1%) oraz o 53 mln litrów mleka tj. o 1,4%. Na brak wyraźniejszych efektów w skupie mleka wpłynął niewątpliwie fakt wzrostu ilości skarmianego mleka w związku z wydatnym zwiększeniem odchowu cieląt i prosiąt. Można założyć, że istnieją dalsze pomyślne tendencje w zakresie produkcji zwierzęcej. Wyniki zbiorów zbóż, siana i okopowych mimo trudnych warunków sprzętu zapowiadają się pomyślnie.

Nadal korzystne warunki skupu produktów zwierzęcych stanowią również zachętę do dalszego rozwoju tego działu rolnictwa.

Adres autora: mgr inż. Franciszek Klocek, W-wa, ul. Malczewskiego 47/35.

KOZAKOW I. F., ABIZAROW J. SZ., ARISTOW A. A.: Leczenie miejscowych zmian chorobowych przy przyszczyby bydła za pomocą propolisowej maści. (Leczenie krupnego rogatego skota propolisowej mazu pri jaszczurnych porażeniach). Wietierinaria 2/61.

Oprócz ogólnie stosowanych środków zaradczych przy zwalczaniu przyszczyby u bydła autorzy leczyli miejscowe zmiany chorobowe (na błonie śluzowej jamy ustnej, strzykach, wymieniu, koronie i w szczelinie międzyracicowej) 5—10% maścią propolisową z dobrym skutkiem i 1,5—2-krotnie krótszym czasie w porównaniu z dotąd używanymi środkami do miejscowego leczenia.

Sposób przygotowania maści propolisowej, oraz jej właściwości są podane przez Kazakowa N. F. i Kulejewa F. T. w n-rze 1/60 Wietierinarii. F. Klepaczeko